

УНИВЕРЗИТЕТ У БАЊОЈ ЛУЦИ
UNIVERSITY OF BANJA LUKA
ФИЛОЗОФСКИ ФАКУЛТЕТ БАЊА ЛУКА
FACULTY OF PHILOSOPHY BANJA LUKA

Булевар војводе Петра Бојовића 1А, Бања Лука
Телефон: 051/322-780, 322-790, 323-080, 323-530
Fax: 051/325-811 e-mail: fil.fakultet@blic.net

Број: 07/3.686-10/15

Дана: 02.04.2015. године

На основу члана 71. Закона о високом образовању („Службени гласник Републике Српске“, број 73/10, 104/11 и 84/12) Наставно-научно вијеће Факултета, на сједници одржаној 02.04.2015. године, донијело је сљедећу

О Д Л У К У

о усвајању Извјештаја Комисије за оцјену подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације

1.

Усваја се *допуњени* Извјештај Комисије за оцјену подобности теме и кандидата за израду докторске дисертације кандидата мр Рефика Трумића, под насловом „МОТИВАЦИЈА У НАСТАВИ И ИНТЕРПЕРСОНАЛНИ ОДНОС УЧЕНИКА И НАСТАВНИКА“.

2.

За ментора се одређује др Ненад Сузић, редовни професор Филозофског факултета Универзитета у Бањој Луци.

3.

Саставни дио ове Одлуке је извјештај Комисије за оцјену испуњености услова кандидата и теме.

4.

Ова Одлука ступа на снагу даном доношења.

Достављено:

1. Именованом
2. Архиви
3. Рачуноводству
4. У досије

Д Е К А Н

Проф. др Драго Бранковић

ИЗВЈЕШТАЈ

*о оцјени подобности теме и кандидата за израду докторске тезе
кандидата РЕФИКА ТРУМИЋА под насловом
„Мотивација у настави и интерперсонални однос ученика и наставника“*

ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ

1. Проф. др Ненад Сузић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци, биран у ужим научним областима Општа педагогија, Социологија образовања и Методика васпитно-образовног рада, предсједник;
2. Проф. др Драго Бранковић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци, биран у ужу научну област Општа педагогија, члан;
3. Проф. др Милка Ољача, редовни професор на Филозофском факултету у Новом Саду бирана на предмету Андрагогија, члан.

Састав Комисије са назнаком имена и пре зимена сваког члана, звање, назив у же научне области за коју је изабран у звање, назив универзитета и факултета у којем је члан комисије стално запослен.

1. БИОГРАФСКИ ПОДАЦИ, НАУЧНА И СТРУЧНА ДЈЕЛАТНОСТ КАНДИДАТА

Рефик Трумић, син Ибрахима и Мусије, рођен је 27.03.1963. године у Ђурђевику, општина Живинице. Основну школу завршио је у родном Ђурђевику, а средњу школу је завршио у Бановићима 1981. године, а затим уписује Педагошку академију у Тузли, одсјек Разредна настава. Дипломирао је 1983. године и стекао звање наставника разредне наставе. Након дипломирања па до 1993. године ради у привреди, а 1995. године почиње радити у Основној школи Ђурђевик у којој је тренутно запослен. Уписао је наставак студија те 2008. године на Филозофском факултету у Тузли стиче звање професор разредне наставе. Исте године је уписао постдипломски студиј на Филозофском факултету у Сарајеву, одсјек Педагогија. Након магистрирања стиче научно звање Магистар педагошких наука. Тренутно ради у основној школи Ђурђевик као наставник разредне наставе.

Просјек оцјена на Педагошкој академији је 8,4, а на Филозофском факултету у Тузли 8,3. Просјек постдипломских студија је 8.

Библиографија:

Trumić, R. (2014). Stogodišnjica odgojno-obrazovnog rada Osnovne škole Đurđevik. Tuzla: Skupština opštine.

Trumić, R. (2014). Stavovi učenika o karakteristikama ličnosti profesora. U Zborniku sa petog međunarodnog naučnog skupa na temu *Kulturni identitet u digitalnom dobu*, str.(773–782). Univerzitet u Zenici, Filozofski fakultet.

Trumić, R. (2014). Stogodišnjica odgojno-obrazovnog rada: Primjer Osnovne škole Đurđevik.

Didaktički putokazi, XX(68), 81–85.

Трумић, Р. (2014). Мотивација ученика разредне наставе (Рад прихваћен за објављивање). *Наша школа бр. 2/2014*.

Trumić, R. (2015). Učenje putem rješavanja problema u savremenoj školi (Rad prihvaćen za objavlјivanje). *Naša škola* (Sarajevo), br. 1, 2015.

Научна валидност радова за докторску тезу.

- 1) Књига *Stogodišnjica odgoјno-obrazovnog rada Osnovne škole Đurđevik* захвата низ релеванти значајних за један вијек рада основне школе, а за тему докторске дисертације под насловом *Мотивација у настави и интерперсонални однос ученика и наставника* значајно је то што мр Трумић анализира односе између ученика и наставника те тиме указује на процес промјена овог односа, од ауторитарног до кооперативног.
- 2) У раду *Stavovi učenika o karakteristikama ličnosti profesora* објављеном у Зборнику под насловом *Kulturni identitet u digitalnom dobu* на Филозофском факултету у Зеници аутор третира питање какав би требао бити учитељ будућности и пише: „Учитеље будућности требало би да карактеришу отвореност искуства, флексибилност дјеловања и залагање за принцип давања-добивања, док ће ученике карактерисати опрдијељеност за стваралаштво, транспарентност знања и истраживачко, проблемско, стваралачко и егземпларно учење“. У овом раду дат је низ својстава учитеља битних за квалитетан интерперсонални однос ученик-наставник. Ради се о истраживању односа ученика и наставника у коме се види шта ученици преферишу као пожељна својства својих наставника. Пошто мотивација ученика директно зависи од интерперсоналног односа ученик-наставник, то је овај рад релевантан и директно везан за тему докторске тезе. Овај рад има специфичну научну вриједност јер третира особине наставника што је један од битних предуслова активирања или мотивације ученика у настави. Чињеница да је рад објављен на научном скупу, односно да је прошао рецензије, говори о његовој научној вриједности.
- 3) Рад *Stogodišnjica odgoјno-obrazovnog rada: Primjer Osnovne škole Đurđevik* представља приказ књиге *Stogodišnjica odgoјno-obrazovnog rada Osnovne škole Đurđevik* и нема посебну научну вриједност за тему докторске дисертације мр Рефика Трумића јер се може говорити само о наглашавању доприноса које доноси наведена књига.
- 4) Рад *Мотивација ученика разредне наставе* захвата низ аспеката мотивације ученика раног основношколског узраста. Ради се о низу компоненти унутрашње и вањске мотивације као што су експлорација, изазов, когнитивна дисонанца, когнитивна иновација, награда, оцјена, плакета и други извори мотивације. Овај рад се директно односи на тему дисертације под насловом *Мотивација у настави и интерперсонални однос ученика и наставника* јер доноси импликације теорија унутрашње и вањске мотивације. Рад обухвата низ теоретских поставки о базним изворима мотивације и представља несумњив научни прилог теми мотивације у настави. Овај рад доноси нашим теоретичарима и практичарима низ спознаја о изворима мотивације, доноси већи број конкретних и апликативних примјера за мотивисање ученика у свакодневном наставном раду, Као такав, представља значајан допринос нашој педагошкој теорији и васпитној пракси.
- 5) Trumić, R. (2015). Učenje putem rješavanja problema u savremenoj školi (Рад прихваћен за објављивање). *Naša škola* (Sarajevo), br. 1, 2015. Овај рад теоретски разлаже карактеристике традиционалне и савремене школе. Аутор изводи разлике међу њима и истиче неопходност примјене савремених метода учења у данашњим

школама. Посебан акценат је на учењу путем рјешавања проблема као савременом систему учења. Аутор разрађује карактеристике овог приступа, услове његове примјене, предности и недостатке те разлаже фазе рада у моделу учења путем рјешавања проблема. Посебно је посвећена пажња улогама ученика и наставника у раду по моделу рјешавања проблема. Научни допринос овог рада је у томе што читаоцу приближава сазнања савремених теорија (Стеванович, Гласер, Хентиг и тако даље) учења, њихов значај и вриједности за савремени наставни рад, за савремену педагошку теорију и праксу. Посебна вриједност овог рада је у томе што аутор пореди традиционалну предавачко-приказивачку наставу са проблемском наставом као савременим приступом. Ове паралеле омогућују сваком читаоцу, педагошком прегаоцу и теоретичару да сагледа предности и недостатке наставе путем рјешавања проблема, као савременог приступа, и традиционалне наставе, као приступа својственог за двадесети вијек.

Навести неопходне биографске податке: школовање, успјех у току школовања, кретање у служби, резултати научно-истраживачког или стручног рада, јавна признања, друштвене активности и познавање страних језика;

У прилогу биографије доставити списак објављених научних радова.

2. ЗНАЧАЈ И НАУЧНИ ДОПРИНОС ИСТРАЖИВАЊА

Значај обраде теме под наслом *Мотивација у настави и интерперсонални однос ученика и наставника* огледа се у томе што интерперсонални однос између ученика и наставника представља непосредан и значај извор мотивације за ученике. Овај однос значајан је и за наставнике и за ученике јер је истраживање показало да обје ове групе ту интерперсоналну релацију стављају на прво мјесто по важности (Сузић, 1998).

Преглед релевантних истраживања за ову тему готово је немогуће дати јер постоји огроман број радова који се односе на мотивацију и на интерперсонални однос ученика и наставника. Овдје наводимо само најзначајније радове, односно радове најрелевантније за дату тему.

Рад Марка Палекчића *Унутрашња мотивација и школско учење* представља истраживање базирано на пет теорија унутрашње мотивације и на томе како ученици исказују унутрашње мотивисане активности током рада у школи и рада везаног за школу. Овај рад сужава фокус на ограничен број теорија унутрашње мотивације.

Књига Бранка Ракића *Мотивација* представља значајан основ сагледавања мотива ученика посебно с обзиром на ставовску и векторску димензију мотива. За ставове Ракић каже да се тешко мијењају ако су рано усвојени, ако су постали саставни дио референтног оквира личности и ако су друштвено верификовани. Векторску димензију мотива Ракић објашњава валенцијом *за* и *против* одређеног објекта. У случају да је објекат за личност привлачан, вектор ће имати позитиван предзнак, у случају да је одбојан, вектор ће имати негативан предзнак.

Ненад Сузић истражује *особине наставника и однос ученика према настави*. У овој релацији налази да ученици вреднују школског градиво или наставни предмет у складу с тиме како вреднују наставника, а факторском анализом доказује да интерперсонални вриједносни фактор и ученици и наставници стављају у први план.

Пол Пинтрич (2003) образлаже да подјела на унутрашњу и вањску мотивације представља само виртуалну релацију и да нема научно упориште. У том раду указује и на пет базних извораб мотивације.

Рад троје израелских научника анализира како се ученици осјећају у условима *социјалне подршке и ангажованости у учионицама* (Orkibi, Ronen, & Assoulin, 2014) и налазе да су ученици боље мотивисани за школске обавезе ако их наставник укључује у

рад на градиву и ако их вршњаци прихваћају.

Наведена, и друга, истраживања указују на то да тема *Мотивација у настави и интерперсонални однос ученика и наставника* представља педагошки вјечити изазов, а да свака нова обрада доприноси њеном потпунијем сагледавању.

Радна хипотеза гласи „Експериментални садржаји који подразумевају вјежбање ученика демократској форми комуницирања позитивно ће утицати на развој мотивације основношколаца“. *Основни циљ* овог истраживања је установити да ли побољшање интерперсоналних односа између ученика и наставника позитивно дјелује на мотивацију у настави. То ће бити остварено путем јачања позитивне социоемоционалне климе у разреду и путем веће укључености ученика у наставни рад.

Материјал и метод рада: Материјал потребан за овај експеримент подразумева више паноа за групни рад, фломастере у боји, уџбенике, експериментални програм и диктафон за снимање експерименталних часова. Метод рада је експеримент са паралелним групама при чему се у Е-групи тестира експериментални програм и експериментални начин рада, док се у К-групи ради традиционално.

Научни допринос истраживања огледаће се у томе што ће бити опсервиране и мјерене компоненте мотивације које ће потом бити укрштене са интерперсоналним релацијама ученика и наставника те са укљученошћу ученика у наставу. Ако мр Рефик Трумић открије које кључне компоненте мотивације подстиче добра интерперсонална клима у колективу или укљученост ученика, моћи ћемо на нов начин приступити мотивисању ученика у настави.

Значај истраживања;

Преглед истраживања;

Радна хипотеза са циљем истраживања;

Материјал и метод рада;

Научни допринос истраживања.

Радна хипотеза са циљем истраживања

Радна хипотеза гласи: демократски начин комуницирања између ученика и наставника посредован експерименталним програмом позитивно ће утицати на развој мотивације ученика. У поређењу са контролном групом, у којој није посредован демократски начин комуницирања, експериментална група ће остварити значајно више резултате на пољу мотивације, ставова ученика према настави и у погледу прихватања сарадње.

Мр Рефик Трумић планира експериментално вјежбати ученике у комуникацији демократске педагошке размјене информација. Ову комуникацију ће мјерити одговарајућим инструментом, а потом је довести у везу са мотивацијом ученика, коју ће мјерити инструментима ВИМП и Скала акдемске мотивације. Овај експериментални програм кандидат ће примијенити у експерименталној (Е-групи), а резултате постигнуте тим програмом поредиће са контролном (К) групом, у којој није рађен експериментални програм, у којој је рађено традиционално. Осим тога, ученике који су вјежбали демократску комуникацију тестираће инструментом који мјери ставове о настави, а овај однос приказаће методолошким параметрима. Сарадничке компетенције ученика Е и К-групе мр Рефик Трумић мјериће ОПИС (овисност, прихватање и избјегавање сарадње) тестом, а потом поредити резултате Е и К-групе.

Материјал и метод рада

Материјал чини градиво математике и познавања природе и друштва. Ученици експерименталне групе проћи ће експериментални програм демократског комуницирања заједно са својим наставницима. Овај програм конципиран је тако да се наставни садржаји преносе на демократски начин, односно наставник примјењује што више начина

укључивања ученика у рад на градиву, било да се ради о интеракцији или индивидуалном раду ученика. Укупно 240 ученика четвртог разреда основне школе биће обухваћено истраживањем. Од тога 120 ученика биће у експерименталној, а исто толико ученика биће у контролној групи. Циљ је да се уз непосредну и богату комуникацију у настави код дјецe подстичу позитивне емоције, а њихово активирање резултираће високим нивоом мотивације. Наставници експерименталних група обезбиједиће ученицима да учествују у свијм фазама реализације наставе, од планирања, преко извођења до евалуације. Прије истраживања биће примијењено више инструмената који мјере мотивацију (ВИМП, Велерандов тест унутрашње мотивације, Хартеров тест мотивације, ОПИС-тест и тако даље). Након што истраживач прикупи иницијалне податке, слиједи примјена експерименталног програма демократског комуницирања, мотивације и ангажовања ученика. Након експеримента поново ће бити извршена мјерења истим тестовима као на почетку експеримента. Комплетан експериментални програм реализоваће се на 120 ученика четвртог разреда основне школе и то у два наставна предмета: математици и познавању природе и друштва. Након експеримента биће обављена поновна мјерења како би се установила евентуална разлика између Е и К-групе.

Научни допринос истраживања

Овом истраживањем сазнаћемо низ компонената мотивације ученика, а посебно то како емоционална димензија наставе мотивише ученике. Биће расвијетљено питање како хумана комуникација између наставника и ученика доприноси мотивацији ученика, да ли она буди унутрашњу мотивацију и који су јој коријени. Осим тога, пасивност ученика је велики проблем данашње наставе. Овим истраживањем откриће се начини на које наставник може смањити или докинути пасивност ученика у разреду. Свако дијете има неки мотив који га покреће и тај мотив тренба пронаћи, открити. Практични значај истраживања је у томе што ће спознаје које буду откривене омогућити наставницима да креирају демократску комуникацију са ученицима, да путем дијалога са ученицима сагледају домете и ограничења појединих активних метода које ће у своме раду примјењивати. Теоретски допринос истраживања огледа се у новим спознајама у сфери мотивације ученика, у сфери савремене комуникације између ученика и ученика те ученика и наставника. Форме мотивације које се покажу ефикасним у настави математике и предмета моја околина, могу послужити наставницима да на исти начин раде и у другим наставним предметима, да на тај начин мотивишу или укључе ученике у наставни рад. Велерандов тест има субтест који се односи на амотивацију. Сазнања о томе шта смањује мотивацију ученика биће исто тако драгоцјена јер ће наставници моћи препознати непожељне ситуације које у своме раду често сусрећу. Мотивација је мало присутна у нашим школама јер одавно влада стереотип да је ученик мотивисан за школско учење самим тим што улази на школска врата. То је погрешан приступ и често доводи до конфликта ученика. Истраживање је показало да је најкрупнији извор стреса наставника неадекватно понашање ученика. За једне наставнике такво понашање нема значаја, а други му придају огроман значај. Дакле, овим истраживањем биће откривени неки од кључних стресора наставника, односно биће илустративно приказани узроци изгарања наставника у професији.

3. ОЦЈЕНА И ПРИЈЕДЛОГ

Научне и стручне квалификације кандидата нису упитне. Својим радовима и дјеловањем у наставној пракси мр Рефик Трумић показао је да умије примијенити нова сазнања теорија мотивације, нове компоненте наставне организације те нову технологију како би мотивисао ученике на рад и школско учење. То се види из његових

радова и биографије. Из приложене библиографије види се да кандидат има три научна рада (под редним бројевима 2, 4 и 5), те да тиме испуњава услове за подобност кандидата.

Научна или практична оправданост предложених истраживања и резултати који се могу очекивати огледа се у томе да данас још увијек немамо кључ мотивације ученика. Питање како мотивисати ученике остаје велика тајна и за најбоље познаваоце теорија мотивације. Дакле, ако мр Трумић открије неку од значајних компонената мотивације и то експериментално докаже, то ће бити значај практични и теоретски допринос педагошкој теорији и наставној пракси. Осим тога, сазнања о томе шта смањује мотивацију ученика сигурно ће бити драгоцене за педагошке теоретичаре и практичаре.

Метод истраживања је експеримент, а тај приступ није споран од тридесетих година двадесетог вијека када је уведен Вунтовим експерименталним провјерама теза, па до данас. Осим експеримента, овдје ће се користити и низ статистичких и методолошких укрштања базираних на модерној статистици и методологији коју посредује SPSS Statistica for Windows. С једне стране експеримент, а с друге модерна статистика и методологија, гаранција су да ће овај рад дати квалитетне одговоре на постављену хипотезу и потхипотезе. Осим тога, обновљивост истраживања је елементарни услов научности, а у овом раду обновљивост је обезбијеђена у свим фазама експеримента. Комисија сматра да је кандидат мр Рефик Трумић подобан за израду дисертације, што доказују и његови радови. Приједлог је да се кандидату одобри израда тезе под насловом *Мотивација у настави и интерперсонални однос ученика и наставника А* да се за ментора именује Проф. др Ненад Сузић, те као чланови Комисије Проф. др Драго Бранковић и Проф. др Милка Ољача.

- a) Кратка оцјена о научним и стручним квалификацијама кандидата тј. о његовим способностима да приступи изради дисертације;
- b) Научна или практична оправданост предложених истраживања и резултати који се могу очекивати;
- c) Мишљење о предложеној методи истраживања;
- d) Уколико комисија сматра да кандидат не посједује одговарајуће научне и стручне квалификације, да неке претпоставке кандидата у вези пријављене дисертације нису тачне или је предложен метод рада неадекватан, исти треба детаљно образложити.
- e) Приједлог са образложеном оцјеном о подобности теме и кандидата (Обавезно написати оцјену да ли су тема и кандидат подобни или не)

ПОТПИС ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ

1. Проф. др Ненад Сузић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци, биран у ужим научним областима Општа педагогија, Социологија образовања и Методика васпитно-образовног рада, председник;

2. Проф. др Драго Бранковић, редовни професор Филозофског факултета у Бањој Луци, биран у ужу научну област Општа педагогија, члан;

3. Проф. др Милка Ољача, редовни професор на Филозофском факултету у Новом Саду бирана на предмету Андрагогија, члан.

ИЗДВОЈЕНО МИШЉЕЊЕ: Члан комисије који не жели да потпише извјештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извјештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извјештај.